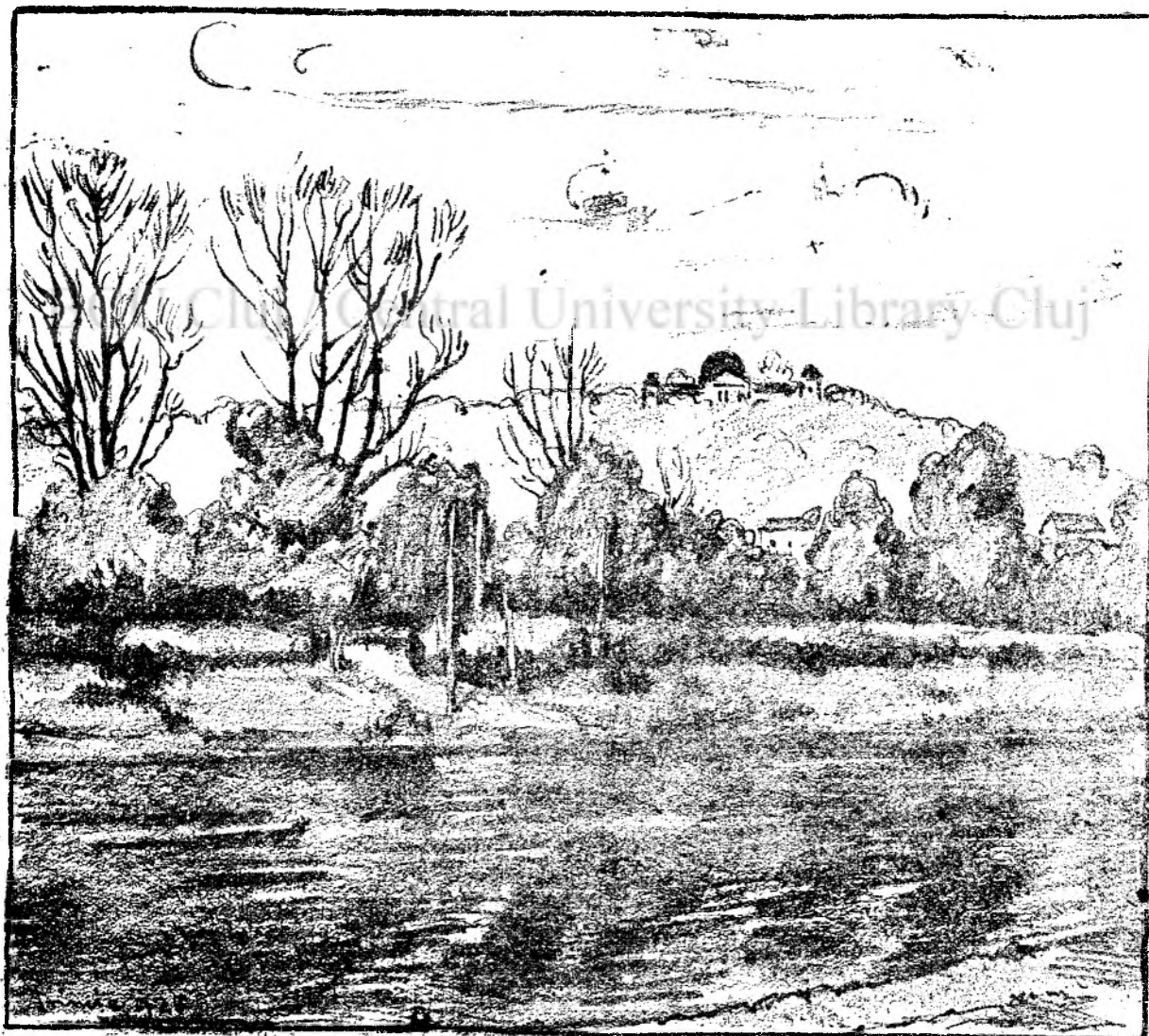

578290

Imprimat legal.

14 APR 1923

Familia

Peisaj

N. Irimie.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 766 1923

Sibiu
N. 213

Anul I.

Oradea.

No. 1.

Apare odată pe lună:
sub conducerea unui comitet de redacție

Redactor: **M. G. Samarineanu**

Redacția: Strada Take Ionescu No. 42. Oradea.

Pentru recenzii autorii și casele de editură sunt rugați a trimite câte un exemplar pe adresa redacției. — Manuscrisele nepublicate se distrug.

Cuprinsul No. 1:

	<i>Cuvânt înainte</i> de Dr. V. Cotruș.	
	<i>Culegătorul de fluturi</i> de Ion Dragu.	
	<i>Bradul</i> (poezie) de M. G. Samarineanu.	
	<i>Dorul</i> (poem în proză) de Z. Sandu.	
	<i>Elegie Arabă</i> de Hafiz.	
	<i>Femea în familie și societate</i> de Dr. V. Cotruș.	
	<i>Visuri de Iarnă</i> de Constantin Doboș.	
	<i>Cantilenă</i> (poezie) de George Voevidca.	
	<i>Apus</i> (poezie) de George A. Petre.	
	<i>Povestea unui Karma</i> de L. Hearn.	
	<i>Nocturnă</i> (poezie) de Jean Moréas.	
	<i>Soare al Macedoniei</i> de Lilicea.	
	<i>Universitatea Liberă „E. Gojdu”</i> de T. Neș.	
	<i>Moartea Mirelui</i> (poezie) de Volbură Poiană.	
	<i>Fântâna</i> (poezie) de Ioan Ciorănescu.	
	<i>N. Irimie</i> de Iosif Pogan.	
	<i>Frumusețea Păunului</i> (fabulă) de Gh. Bota.	
	<i>De clacă.</i> — <i>Cronici:</i> Cronica Teatrală. — Cronica Literară. — <i>Reviste.</i> — <i>Note.</i>	

Abonamente:

Pe 1 an: 120 Lei; pe 6 luni: 75 lei. — Pentru instituții și autorități:
300 lei pe an. — În străinătate: 300 lei pe an. — Inserții și reclame
la Administrația revistei: Strada Take Ionescu No. 42. Oradea.

FAMILIA

Cuvânt înainte

„Totum opus humani generis totaliter accepti est actuare semper totum potentiam Intellectus possibilis”.
Dante (Monarchia V).

Vremurile în care trăim au făcut cu prisosință dovada, că cultura este o condițiune indispensabilă pentru propășirea ori-cărui popor, ieșit din starea de înapoiere sau barbarie. Cultura, după cum se exprimă un filosof german, este *sanctuarul omenirii*. Ea este necesară în cea mai mare măsură existenței omului în general; ea îi servă acestuia ca mijloc de realizare a scopurilor sale, care tind la stăpânirea lumii. Prin cultură omul învinge puterile naturii și le supune voinței sale. Cu ajutorul ei, el își poate satisface în chipul cel mai perfect necesitățile sale morale și materiale.

Cultura încheagă pe membrii aceleiaș societăți, și societățile omenesti între ele. Ea este generatoarea cea mai puternică a sentimentelor de solidaritate între indivizi și popoare. Ea transmite prin puterea magică a cuvântului scris, comorile suleștești dela o generațiune la alta. Prin cultură se stabilește o *interdependență* între diferitele generațiuni de oameni și se creiază în aceștia sentimentul datoriei, sub impulsul căruia fiecare se simte obligat a lucra în folosul societății din care face parte și în acela al generațiunilor ce vor să vie, pentru a executa astfel clauza morală a acelei quasi-contract social tacit, în virtutea căruia omul se naște *debitor* al societății, în sânul căreia intră și de care il leagă puternice sentimente de *solidaritate* și tot atât de puternice raporturi de obligațiune.

În măsura în care cultura este necesară individului și umanității, ea este necesară și unei națiuni. — Dată fiind importanța fără margini a culturii, este ușor de constatat că neamul românesc, căruia sacrificiile actualei generațiuni, alimentate de visurile entuziaste ale înaintașilor, i-au creat posibilitatea de a locui ca stăpân în hotarele unei Țări întregite, — are nevoie mai mult ca oricând de cultură. Și încă de o cultură cât mai temeinică și răspândită cât mai adânc în toate straturile populare. — Razele culturii au desrobii popoarele și le-au

scos din starea de întunec și barbarie. Tot razele binefăcătoare ale culturii sunt menite să și consolideze popoarele ieșite dintr'o asemenea stare și să le îndrumeze pașii pe căile progresului continuu

După o soluționare atât de fericită a problemei sale politice, neamul românesc este vrednic să și vadă pe toți fii buni ai săi, intrați sub drapelul idealului cultural, la adăpostul căruia să se poată făuri în tihnă materialul, menit a alimenta necesitățile de cultură și a sprijini etern năzuințele spre progres ale acestui neam.

Hotărâți a contribui și noi prin modestele noastre puteri la marea operă de luminare și de întărire prin cultură a acestui popor, ne-am decis a scoate această revistă, prin care ne vom strădui a aduce aportul nostru la cultura românească, în convingerea că ne vom face o *datorie națională în primul rând* și apoi una general omenească.

În munca noastră, ne vom găsi întotdeauna alături de aceia, cari luptă pentru păstrarea la baza organizațiunii noastre sociale a *ideii naționale*, precum și alături de aceia, cari prin mijloace demne de un popor civilizată, luptă pentru întărirea culturii naționale și în acelaș timp și pentru *stărpirea tuturor curenților disolvante de stat*, fie că aceste curențe ar porni din sânul elementelor centrituge din interior, adversare unei organizațiuni de stat și unei culturi naționale, fie că ele ar fi create și alimentate împotriva ființei noastre naționale, de elemente din afară, doritoare de a crea la noi confuziune și înstrăinare și în consecință slăbirea noastră ca element de cultură și de civilizațiune în această parte a Europei.

Cu aceste gânduri senine, pornim la muncă în nădejdea că „*Familia*” va aduce întotdeauna în sânul familiilor românești o rază de lumină și va picura în sufletul ori-cărui român un îndemn la muncă, pentru propășirea prin cultură a acestei națiuni.

Dr. Vasile Cotruș.

Culegătorul de fluturi.

de Ion Dragu.

L'am întâlnit într-o vară în parcul Carol. Eră înalt, slab și purtă pe cap o pălărie veche de paie în care ședeau înfipte ace ale căror vârfuri străbătuseră trupuri plăpânde de fluturi. Bietele insecte erau în agonie. El, strângând sub braț o cutie de tinichea al cărei capac eră o refea de sârmă, mergea în marginea aleii fără să ia seama la curioșii cari îl priveau. Il vedeam aplecându-se din când în când, vârând două degete în paharul florilor și scoțând de acolo un lucru pe care nu-l vedeam și pe care îl închidea în cutia-i de tinichea. Il urmării câțva timp până'n clipa când se așeză pe o bancă spre a face inventariul vânătoarei de fluturi. M'am apropiat și m'am așezat la celălalt capăt al băncii. Nu mă vedea; privea cu un surâs duios aripele albe și colorate ale bietelor ființe care mureau.

— Dta te ocupi cu entomologia? întrebai eu insinuant.

Ridică capul. Mă privi ca și cum l'ași fi deșteptat dintr'un vis lung și frumos. Avea fața suferindă și ochii de un albastru șters ca o zare îndepărtată.

— Ce te interesează pe d-ta? zise el încrunțându-se ușor și punând mâna pe cutie ca și cum i-ar fi fost teamă să nu i-o fur.

— Mă ocup și eu mult cu științele naturale și ași voi să învăț ceva dela d-ta, dacă nu te superi.

Imi fu teamă să nu rădă sau să nu se înfurie. El însă se sculă și fără a arăta cea mai mică mirare, zise cu un glas blând și melancolic.

— Dece să mă supăr? Poftim cu mine!...

M'am sculat. Mergeam lângă el, fără a îndrăzni să-i vorbesc. Pășea grăbit, cu capul în pământ. În clipa când am ajuns la poarta din dos a Parcului, eu mă oprii:

— Unde mergem? îl întrebai, nedumerit.

— La mine acasă. Ai să vezi. E aproape...

Și porni înainte pe întâia ulicioară care se deschidea în față-ne. Il urma cu oarecare șovăire. Trecurăm un fel de stradă murdară, plină de movile de gunoaie, cu prispe șubrede unde fierbeau cratițe grăsoase din cari se ridicau mirosuri acre și grețoase de sosuri în cari se topesc cine știe ce cărnuri învechite, cu curți transformate în canale mociroase și urât mirositoare în care se jucau copii cu ochi lucitori de friguri între dungile roșii și vinete ale pleoapelor, cu zdrențe, fierotenii și porci strănși laolaltă între casele-bordee în care totul părea negru și mirosea a umezeală, a boală, a sărăcie și în care porii zidurilor transpirau picături murdare.

Ne-am oprit în fața unei astfel de locuințe; descuiă o ușă pe jumătate putrezită și intră într-o tindă plină de un amestec heterochit de obiecte de tot soiul; îl urma în odaia care alcătuiă, împreună cu tinda, toată casa. Eră o încăpere posacă și tăcută în care vedeam în toate părțile, pe tavan, pe rafturile de pe pereți, pe masă, pe pat, pe un cușor, o colecție bogată de lucruri ciudate.

Culegătorul de fluturi își scoase pălăria din cap și și-o puse distrat în vârful unui sfeșnic vădov de lumânare. Apoi îmi arătă o colivie mare, atârnată lângă fereastră; dar în loc de gratii ea avea o sită fină de sârmă. Eră împărțită în patru compartimente

aproape egale. Intr'unul din ele, niște crizalide ședeau atârinate de sită printr'un fir subțire. Intr'altul, în lungul peretelui coliviei zării vreo douăzeci de fluturi vii așezați pe flori de trandafirel.

— Vezi, îmi zise el, sunt păunei, feciorași, uite mantaua domnească, uite fluturile de pălăgină. Li am de multă vreme. Au să trăiască până la iarnă.

Credeam că visez. Priveam ființele acestea plăpânde cum zboară, cum aspiră sucul plantelor ca într'o grădină, sub razele soarelui, și mă întrebam cum poate trăi într'o odaie umedă, în umbra unei colivii, ca un sticlele sau ca un scafiu, un fluture care moare după aer, după lumină, după căldură și după flori, care apare și dispăre din viață în câteva zile, care nu trăiește iarna și pe care chiar perdeaua unui nour lăsată peste soare, îl face să se ascundă. Mă apropii de colivie: fluturii începură să bată repede din aripi într'un joc de culori uimitoare.

— Jos sunt fluturii *tortricizi*, îmbrăcați cu solzi ca o broască țestoasă, lămuri el. Sunt de trei specii: mari, mici și mijlocii. Fiecare specie are culorile ei. Observă, te rog, că le e de ajuns un pai ca să se hrănească. Am vreo cincizeci. S'au născut acum o săptămână. Am să-i pot ține cât voi voi.

— Se poate? murmurai eu.

— Aici, urmă el, arătându-mi o despărțire în care se vedea un amestec de frunze de dud, de tei și de stejar, sunt fluturii pe cari i-am numit *picături de sânge*, fiindcă au niște pete roșii pe aripi; uite *nankinii* cari trăesc pe stejari; uite *dudarii* sau *dotochi*. Vezi că au câte un ochi pe fiecare aripă. Lumea zice că ei văd cu ochii aceștia, dar eu nu cred.

Mă prefăcui — de politejă — nespun de extaziat.

— Fiindcă văd că ești amator, îmi zise el, pot să-ți mai arăt și altceva.

Mă duse într'un colț al odăii, unde o rază de soare intră oblic prin geam, și mi arătă o colivie împărțită în două. Deoparte, omide nenumărate rodeau foi de salată făcând dantele.

— Le-am numărat, îmi zise el: sunt patru sute. Sunt omide de păunei. Ia uită-te acum în partea cealaltă.

Imi arătă cealaltă despărțire, în care se plimbau și se zbăteau tot soiul de fluturi:

— Uite *azuriul*, urmă el, uite *verzișorul*. Vezi colo *aurora*? Apare în luna Mai: pe la 12 ale lunii dispăre... Galbenul celălalt e *lămâiașul*; lângă el e *solzișorul*; uite *tigratul* și *pădurarul*. Uite și *litografal*: vezi ce aripi albe cu dungii negre?

Unele din numele acestea, mai ales cel din urmă, mi se părură cam îndrăznețe.

— Se poate, zise el. Eu îi boleț după cum cred eu mai numerit. Cea ce nu mă împiedică să le cunosc obiceiurile, hrana și locul de ascunzătoare, mai bine ca oricine. Cred că sunt singurul om care știe unde se găsește omida *vulcanului*. M-ași lua angajamentul să procur, în cel mult o lună, unui amator serios, două mii de fluturi admirabili.

— De ce n'o faci?

El dete cu durere din cap:

— Fiindcă mi s'ar întâmplă ceea ce mi s'a mai întâmplat. „Ei“ nu vor să mă lase să-mi câștig viața.

— Care „ei“? întrebai eu.

— Știu eu? . . .

Se întoarse în mijlocul odăii și luând un obiect de pe masă mi-l arătă: eră un „tăietor de rădăcini“ foarte ingenios.

— Eu l'am inventat, zise el. Numai eu sunt în stare să fac așa ceva. E dintr'o singură bucată. Nu poți să-ți tai degetele cu el. Ei bine! „Ei“ spun că nu face două parale fiindcă nu e sfințit la biserică. Vor să mă silească să mă împărtășesc. Foarte bine: o fac și pe asta. Dar cel puțin să mă lase să mă duc și am să fac ca toată lumea. Au să sfințească în același timp și pe nevastă-mea și unealta mea și pe mine . . .

În vreme ce-l priveam zăpăcit și puțin îngrijorat, un greere începuseră să țărăie. El tresări:

— A! da, sunt greerii.

Și mă duse la colivia dintâi, unde zării, într'una din încăperile de de subț, cinci-șase greeri mari cari, văzând pe tovarășul meu, se urcară pe sita de sârmă, ca și cum l-ar fi recunoscut.

— Au nevoie de soare, micuții de ei, zise culegătorul de fluturi. Ar cântă atunci mult mai frumos! . . . Am să lăcuste . . .

Luă de pe un raft o colivioară mare cât un pumn. Zării, prin sită, o lăcustă care rodea un spic de grâu. Iși arătă bucuria la vederea stăpânului, frecându-și labele din'napoi.

Și la zgomotul pe care-l pricinui frecarea aceea, un concert de țărăituri și de foșnete metalice se ridică din toate părțile. M'ăși fi crezut în mijlocul unei livezi, într'un amurg de vară.

Imblânzitorul de gănganii se bucură de mirarea mea. Câteva schinte luciră în ochii lui:

— Hrănesc de toate neamurile, urmă el, arătându-mi pe marginea ferestrei un borcan în care o broască stă afară din apă pe treptele unei scări.

Albă ca laptele pe pânțele, eră verde pe spinare, dar de un verde așa de palid și de fin, nespun de plăcut privirei, de un verde asemănător verdelui celor dintâi frunze.

E un brotăcel adevărat, zise gazda. Mă cunoaște. Vine când îl chem. Psi! Mititelule! . . .

Brotăcelul se dete la fund.

— O să plouă, zise culegătorul de fluturi, cu convingere, fără a mai privi cerul. Brotăcelul e cel mai sigur barometru din lume.

Privii cerul: eră abastru de tot. Imi mușcai buza ca să nu râd de prezicere.

— Uite, uite! zise deodată celălalt, cuprins de o nespunșă emoție, privind în extaz colivia în care erau crizalidele . . . Uite un vulcan care a ieșit la viață! . . . Ce frumos e! . . . În cinstea d-tale n'am să-l omor . . .

Îl luă ușor cu degetele și îl strecură în compartimentul cu flori. Noul născut se agăță de sită și-și deschise aripel pentru întâia oară. Deși erau încă umede și cocoloșite, erau uimitor de frumoase. Nu-mi puteam închipui ceva mai strălucitor ca dungile de un roșu aprins cari brăzdau fondul de un

negru catifelat. Nu puteam să-mi iau ochii dela el. În timpul acesta, stăpânul lui vorbea:

— Ciudat lucru. Vedeam ieri, la Șosea, pe un bătrân care alerga după un pănaș. Nu-ți poți închipui cât se zbuțumă, bietul om! Și de ce? Ca să aibă în cele din urmă un fluture stricat pe jumătate. Eu nu mă puteam împiedeca de a râde în sufletul meu când mă gândeam că aveam la mine acasă fluturi de aceștia mai frumoși decât oricare din fluturii Muzeului zoologic.

Privii direcția pe care mi-o arătă degetu-i întins și zării pe zid două rame mari pline de fluturi pe cari mi-i numi unul după altul: *argintatul*, *fluturile cernit*, *tutungtul*, *morarul*, ce părea că iese dintr'un sac cu făină, *păunul de noapte*, *capul de mort*, *frunza veștedă*, *fluturile dracului*, *sfinxul teiului*, etc.

Smalțul intact al aripelor lor avea o vioiciune de colorit și o frăgezime care mă făceau să cred că abia ieșiseră din gogoașe.

— Unii mor după naștere, adăogă culegătorul, pe ceilalți i-ași putea păstră vii, dar nu vreau s'o fac, fiindcă și-ar rupe aripile.

— De ce nu faci comerț cu ei? Sunt colecționari cari și i-ar cumpără cu dragă inimă.

— Da, zise el dând trist din cap, le-ași fi oferit o colecție minunată, dar nu îndrăznesc să încerc. De altfel, dușmanii nu-mi dau voie. S'au jurat să mă piardă.

Îl privii din nou, mirat.

— M'au lăsat în mizerie, urmă el. Vor să mă facă să mor de foame. Toate rudele mele sunt bogate. Eu sunt singur. Luasem cu mine un copil ca să mă ajute în zilele când reumatismul mă doboară la pat; mi l'au scos din minți și pe acela: nu mai vine. Și totuși i-ași iertă, ași uită tot ce mi-au făcut dacă m'ar lăsa să mă însor.

— N'ai fost niciodată însurat?

— Nu m'au lăsat să fiu. Ultima

oară rânduiseam totul. Primisem o telegramă care mă chemă în orașelul meu de naștere ca să fac cununia. Alerg la gară. Mă sui în tren. Sosesc . . . Ce crezi. Nevastă-mea se mărită tocmai cu altul.

— Nu te descurajă, mai e vreme, zic eu silindu-mă să nu râd.

— Dta nu știi cât m'au făcut să sufăr! izbucni el. Așa cum mă vezi, sunt autorul a treizeci și două de invențiuni folositoare. Uite-le trecute în registru . . . Am mai multe brevete . . . Uite, cujițașul de tăiat unghii, cu mișcare automată rotativă. Uite aici aparatul cu care poți turna șampanie din sticlă în pahar fără să scoți dopul. Uite mâna automată pentru stoarcerea lămâilor. Uite aparatul de măsurat iuțeala rândunicilor. Toate sunt lucrate la perfecție. Am în cutia aceasta încă cinci modele pe cari prefer să le arunc în foc.

Mărturisesc că iscusința cu care păreau lucrate toate instrumentele acestea, mă uimi.

— Uite un cujiț care taie, sticla, ca diamantul, și totuși n'are nici o fărâmă de diamant, reluă el scoțând din buzunar un cujiț.

Ion Dragu.

Și tăie un geam dela o pereche de ochelari de pe masă, cu vârful cuțitașului. Îmi arată apoi cu degetul un geam mare pe care erau gravate figuri fantastice și arbori și mai fantastici încă. În spațiii dintre dungii puse pe tot soiul de culori.

— Eu am gravat ce vezi, zise el. Tot cu am făcut fluturii aceștia uriași, mai frumoși chiar decât cei din natură. Uite unul care mă costă numai câteva zeci de lei.

Pe o masă, printre obiectele inventate de ciudata mea gazdă, zău o maimuță, un papagal, o gaiță, un pui cu trei labe, un boboc de rață, o veveriță, o ceală întreagă de animale atât de bine împăiate încât le credeam vii.

— Am descoperit un procedeu nou pentru îmbalsămarea păsărilor fără ca să le vatăm. Ai văzut ceva mai îngrozitor ca animalele împăiate de așa zișii naturaliști? Din pielea paserilor pe care le golesc, fac niște animale care nu seamănă cu nici un animal de pe lume. Eu nu le stric, nu le golesc, ci le usuc așa cu carne cu tot. Păsările mele își păstrează forma. Chiar moarte fiind, par vii.

— Și rezistă multă vreme procedeu d-tale?

— V zi mierla aceea uscată prin sistemul meu, acum zece ani? Pare că a fost împăiată azi. Și totuși am lăsat-o să stea tot timpul în aer.

Niște pești atârnați de tavan îmi izbîră privirile.

— Tot așa și cu peștii, urmă inventatorul. Li taie în lungul burții și-i golesc. Apoi îi coasă. Dar e îngrozitor! Nu mai rămân din ei decât solzii. Peștii lor nu-s pești, ci un fel de monștri necunoscuți. Privește acum pe ai mei. Ai zice că ies vii din apă. Nici tăietură, nici cusătură. Am inventat un instrument cu care îi golesc pe la urechi fără ca să mă ating de solzii. Într'un minut e gata.

Nu-mi amintesc tot ce-am văzut în căsuța aceea. Știu că-mi obosisem curiozitatea peste măsură.

Îmi aduc aminte totuși că a deschis un dulap pe rafturile căruia eră orânduită o colecție de clopoței făcuți din pahare de șampanie cărora le tăiaseră picioarele, și că mi-a spus că a reușit să facă mănere de cuțite din coji uscate de dovleci.

— Dar la ce bun să-ți mai spun toate astea? adăogă el întinecându-se la față. Inventatorii sunt persecutați atât timp cât trăesc. Abia după moarte li se face dreptate.

Încercai să-l scot din noianul gândurilor funebre.

— Doamnă, zise el, ar fi trebuit să fii bogat: „ei“ însă n'au vrut. Când intru la vreun negustor ca să-mi vînd invențiile, lumea îmi râde în nas. Alții nici nu se uită la ele și mă dau pe ușă afară. Am fost trei ani în armată. Odată am scăpat dela un înec niște ofițeri. Mi s'a făgăduit o decorație. Alții au căpătat-o în locul meu. Până și aici, în casă la mine, îmi fac necazuri. Un vecin a venit aici acum câteva zile. Eră beat. — „Vrei să te vinzi?“ îmi zise el. — „N'are cine să mă cumpere“, i am răspuns eu. A început atunci să-mi sucească și să-mi răsucescă instrumentele de pe masă, să le împrăștie, să le critice zicea că tăietorul meu de unghii nu-i decât un cuțit ordinar, că aparatul de stors lă-mâi e la fel cu cel ce servește la spartul alunelor și nucilor. Te întreb pe d-ta dacă se cuvine să vină cineva la om în casă ca să-și bată joc de el în așa hal? — Dute, i am zis eu, și vino cel puțin atunci când ai uitat să treci pe la cărciumă. Nu fac afaceri

cu bețivii“ ... Spălătoreasa îmi fură, pe de altă parte, rufele, copiii îmi sparg geamurile ... Ah! domnule, sunt trădat de toate neamurile! ...

Doctorii spun că, din douăzeci de bolnavi cari vin la consultație, cel puțin a treia parte din ei sunt bolnavi închipuiți; asta nu înseamnă că aceștia nu suferă tot atât dacă nu mai mult, ca adevărații bolnavi. De fapt, mizeriile bietului inventator, închipuite sau adevărate, aveau ceva dureros în ele.

— În provincie e același lucru, urmă el; întâlnesc dușmani prefutindenii. La Iași mi-au confiscat mărfuri de câteva mii de lei, sub cuvînt că datoram câteva sute de lei. De atunci nu le am mai văzut ...

Tăcî o clipă ca și cum ar fi voit să evoce toate amănunțele conspirației universale urzită împotriva lui, apoi zise:

— Visurile nu înșală. Am însemnat mai bine de douăzeci în registrul meu. Toate au același înțeles. Odată am visat o livadă mare în mijlocul unei câmpii arate până'n zare. Deodată, iată că din mijlocul livezii ies pisici de toate neamurile, albe, negre, verzi, roșii, unele cu urechi lungi și cozi scurte. Eșeau cu miile din pământ. Forfoteau ca furnicile dintr'un furnicar care s'a prăbușit. În cele din urmă erau atât de multe, încât livada nu le mai încăpea. Atunci au dat năvală cu toate în câmpia arată. Înțelegi?

— Nu'nțeleg nimic.

— Cum! se uimi el. Dar pisicile sunt trădarea. Livada e Bucureștii. Câmpiile arate sunt țara. Dușmanii mei sunt atât de mulți încât nu mai încep în București, de aceea se risipesc în țară.

Mă gândii fără voia mea la visul lui Faraon interpretat de Iosif.

— Și tu că trebuie să fii învins, adăogă inventatorul. Au să mă omoare.

— Ei, și d-ta, prea vezi totul în negru! zisei eu compătimitor.

— Am încredere în Dumnezeu. De altfel, să-ți spun drept, prefer să mor decât să trăiesc așa. Și dacă n'ași avea pe bietele mele animale ...

Își plimbă ochii și mâinile în jurul odăii. În clipa aceea, ca spre a-i răspunde și a-l mîngăia, greerii și lăcustele începură din nou concertul lor pe același ton. Un simțimînt de adîncă tristeță mă apăsă. Sosise clipa plecării. Vizita mea fusese o distracție pentru nenorocitul acela. Mă rugă să mai vin ca să-mi arate *vulcanul* la a cărui naștere fusesem martor: cel mai frumos fluture atunci când e matur. I am făgăduit și l'am părăsit. Abia am ieșit afară și iată că o ploaie torențială începî să cadă. Și, fiindcă n'am voit să cred în profeția brotăcelului, am fost muțat până la piele.

Dar culegătorul de fluturi? Intorcându-mă într-o zi dela Cimitirul Bellu, mi am amintit de el. Locuința lui mi-eră oarecum în drum. M'am abătut pe acolo. Dar casa-bordei stă tristă și goală, cu ferestrele sparte, cu ușa zmulă din țâlăni și cu — o, ironie! — un biet *De închiriat* lipit pe perete ...

Familia este embrionul Statului. În ea se plămădesc energiile trebuitoare unei națiuni pentru conservarea și întărirea sa de-a lungul secolilor

Mame române, gândiți-vă ce rol covârșitor aveți prin educațiunea pe care sunteți chemate a o da copiilor voștri, viitorii stâlpi ai conservării și întăririi acestui stat.

Bradul

de M. G. Samarineanu.

*Un pumn de humă, dintre stânci,
Pe-un deal ce par'că stă pe brânci
Pe pieptul unui munte,
Te-a repezit drept în spre cer
Ca să-l proplești — un lăcer —
Pe vigoasă-ți frunte*

*Și tu te-ai înălțat trufaș
Și, vrând să-l prinzi, nu te mai lași
O, brad, cu brate 'ntinse!
Semeț, încrezător, veghezi
Și pe Uranus îl sfidezi
Și fulgerile-aprinse.*

*Dol nori, mai ieri, în a lor joc
S'au preschibat în mingi de foc
Ș-au urut să te izbească,
Dar tu, nepăsător, ai stat
Și furia ai înfruntat
C'o liniște cerească.*

*În seri de toamnă, brațul tău
Ajută luna 'n mersu-i greu
Să se înalțe 'n slavă;
Și par'că, fruntea cum o 'ntinzi
Vrei stelelor să le desprinzi
Lumina lor firavă.*

*De ce te 'nolți, ce cați spre cer
O, brad, al munților străjer
Când te-a născut pământul?
În scânduri, ciopârțit de viu,
Par'că te văd, un trist sicriu
Cum îți găsești mormântul*

O, grădinița mea cu gingașe și împletite culori, învrâstată de maghiranul ispititor de dor, care smerit cu fruntea în pământ plecată, cădelnițează cu miremele lui curate, florile de sânge ale răsuri stăpâne!

Și răsura mândră, și busuiocul vrăjitor de dragoste, și cucernicul maghiran, și crinul „cu fruntea miruită”, și nalba curată ca visul fetelor, și sfioasa iasomie, îmi cântă cu glasuri de inger pe prispa sufletului, îmi freamătă cântarea amintirilor duioase a icoanelor umbrite de mireasa fericirii.

Cântarea lor șoptită îmi pare o dolină din copilărie, ce vine din depărtări fără țărături, ca un imn de dragoste curată, înfrățit cu iumina proaspătă a zărilor, cu sclipirile răsuri.

Da, grădinița cu florile ei îmi cântă în inimă cu duiosul farmec al clipelor apuse, când în pervazul ferestrii apărea luminos chipul mângâierii mele...

Și dorul, hoinarul meu dor revenit, îmi copleșește ființa... dor după grădinița atât de îndepărtată și... după chipul duios al celei ce a sădit și îngrijit podoaba grădiniței...

Elegie Arabă.

de Hafiz.

Adierea zefirului este încărcată de parfum și îmbătrinitul pământ și-a regăsit tinerețea;

Laleaua își oferă potirul iasomiei, iar ochiul narcizei se uită pătimaș la floarea vântului;

Durerea despărțirii ce o cântă privighetoarea varsă fluvii de tristețe în inima trandafirului.

Nu mă certă că am părăsit moschea pentru tavernă: predica eră lungă și timpul zbura...

O, inima mea, dacă lași pe mâine plăcerile de astăzi, cine-ți va păzi comoara vieții ce mai ai de risipit?

Cât ține luna Ramadanului, ține cupa'n mână, căci soarele se duce să moară în clipa când începe Bairamul.

Trandafirul e o comoară nestimată. Păstrează-i grațiile ca un farmec ce se duce...

Cântărețule! aici sunt toți prietenii. Citește-ți poema și cântă-ți cântecul tău.

Hafiz, tu, fără voia ta, ai intrat în casa Vieții. Și în curând va trebui să pleci. Dar când vei părăsi-o cântă-ți un frumos adio.

Trad. I. B.

DORUL

de Z. Sandu.

Pribeagul meu dor, reîntors din răboirile neîmpăcate cu asprele arătări ale vieții, îmi bate cu sfială la ușa sufletului. Da, e în pragul ființii mele, îl simt suflarea obosită, caldă. Și inima se infioară în zarea de căldură tomnatecă a acestei repezi suflări, iar în împărăția ei se trezesc, reînviu icoane șterse de poala vremii, și îmi împodobesc sufletul, făcându-l să tremure în lacrimi de duioasă bucurie, ca oglinda apelor când plouă.

Cea mai dragă din lumea icoanelor înviorătoare de inimă este icoana grădiniții de sub fereastra fericirii mele. E stăpânită de lumina de zori de zi a răsuri ce răsare în mijlocul straturilor de flori, sfios mărginită de busuiocul îndrăgostit și plin de visuri.

Femeia în familie și societate

de dr. Vasile Cotruș.

În timpul din urmă, printre curentele de opinie cari agită societatea noastră și cari reclamă o rezolvare, într'un sens sau altul — însă în ori-ce caz o rezolvare care să satisfacă pretențiunile drepte ale femeii și în acelaș timp și demnitatea acesteia, — un loc de o importanță capitală ocupă, așa numita *problemă a situațiunii femeii în familie și societate*, problemă care oferă un întins câmp de meditațiune și de cercetare atât sociologului, cât și, în special, omului politic, merit a da o deslegare concretă acestei probleme.

Se poate spune, că această interesantă problemă este produsul unei *cauze endemice*, iar nu elaborațiunea vre unui creier savant, sau fructul meditațiunii vre unei persoane înzestrate, care este inspirată de ideea de ameliorare a situației femeii și de crearea de avantajii pe seama acestora.

Așa fiind, este în afară de ori ce îndoială că de modul de deslegare socială și politică a acestei probleme, atârnă întreaga îndrumare viitoare a progresului omenirii și noua orientare care se impune în direcțiunea reformării moravurilor acesteia.

Rolul femeii nu se restrânge în cadrul familiei, ci ea este menită prin opera sa de colaborare să influențeze în chip hotărâtor î tregul mers al societății. Nu vreau prin aceasta să mă transform într'un apologist al femeilor sau într'un feminist *à outrance*, căci recunosc din toate sau aproape toate punctele de vedere, inferioritatea, care de altminteri pare naturală, a femeii față de bărbat.

Platon a spus în cele mai vechi timpuri, că *femeile au aceleași calități ca și bărbații, numai că ele le au într'un grad inferior*. Cred incontestabilă această afirmațiune. Totuși opiniunea generală a umanității se pune de acord în a recunoaște, că și femeile au calitățile lor proprii, au o voință și o putere, care le pune alături de bărbat. Femeile însă sunt mai slabe, mai delicate, ele sunt totdeauna mai impresionabile; sunt, după cum spunea un scriitor englez, *sensibile ca iodul la lumină*. Aceasta nu le scade nimic din rolul lor de colaboratoare ale bărbatului, dimpotrivă ele suplează prin finețea lor unele lipsuri ale acestuia. Prin simțul lor remarcabil de prevedere, ele indică întotdeauna cu destulă preciziune ora care se apropie.

Emerson spune cu multă finețe, că femeile sunt tari prin sentimentul lor, că înălțimea intelectuală pe care bărbatul o atinge prin muncă, ele o ating prin comunitatea vieții cu bărbatul. Omul este *voința*, femeia este *sentimentul*. În această *corabie*, care este umanitatea, *voința* este cârma, iar *sentimentul* este pânza: când femeia pretinde conducerea, cârma nu este decât o pânză dissimulată. Când femeia se angajează la o muncă sau un comerț oare-care o face în general pen-

tru a-și câștiga o resursă, iar nu pentru comerțul sau munca în sine. — Pentru femeie esențialul este viața *afectivă*, astfel că nu este nici un serviciu, nici o carieră pe care să nu fie gata a o părăsi pentru o căsătorie convenabilă. — Femeile sunt stăpânite în întregime de afecțiunile lor; ele își joacă destinul pe o carte, se pierd cu lăcomie în gloria bărbatului și a copiilor lor. *Bărbatul rămâne uimit în fața acestei măreții de suflet, la care el nu ar putea aspira.*¹⁾ Și tocmai prin această măreție de suflet femeia este capabilă de a exercita o puternică influență socială, de a colabora cu putere la opera de civilizare a genului omenesc.

Societățile omenești sunt în plin progres. Mersul progresiv al acestora este de altfel calea lor naturală. În antichitate și peste tot la popoarele barbare — mai mult în Orient decât în Occident — femeile au avut în totdeauna o pozițiune inferioară. atât din punct de vedere național cât și social, datorită legilor cari prohibeau educațiunea și emanciparea acestora. — Totuși în domeniul religios, în antichitate mai mult decât ori-când, *femeile* au avut o situațiune favorită. De exemplu, în religiunea Mohametană, ca și la Evrei, Greci etc. femeia a avut totdeauna un loc de conducere. Această situațiune este datorită faptului, că femeile au o putere proprie de divinațiune, pe care o dobândesc prin depărtarea la care stau de treburile publice, precum și prin multe alte motive, cari contribue în a le ridica la înălțimi morale nevisate de om.

În domeniu politic și național, aceste timpuri consacra o înlăturare definitivă a femeii, rolul de conducere în aceste domenii fiind rezervat în mod exclusiv bărbatului. Chiar Romanii, cu tot simțul lor politic, considerau că femeia este incapabilă de a se amesteca în conducerea chestiunilor publice. — În Digeste se păstrează d la *Ulpian* („De diversis regulis juris antiqui“ IV, 17), celebra formulă: „*Feminae ab omnibus officiis civilibus vel publicis (viriibus) remotae sunt*“. — *Cauza: propter sexus fragilitatem et propter ignorantiam rerum forensium.*

Concepțiunea romană, care îndeărtează pe femei dela viața publică, a fost admisă și de *Creștinism*.²⁾ Ea își are încă partizanii și apologeții ei. — În zilele noastre, marele profesor *Esmein*³⁾ se ridică împotriva emancipării politice a femeii, în termeni destul de viguroși: „Dela originea societăților chiar s'a stabilit s'a perpetuat și s'a accentuat în mod constant o diviziune naturală a muncii și a funcțiunilor între cele două sexe. Bărbatul are viața publică și funcțiunile care se raportă,

1) R. W. Emerson: Essais politiques et sociaux Colin Paris 1912.

2) Sf. Paul, epist. primă către Timotei II, 11.

3) A. Esmein „Éléments de Droit Constitutionnel ed VII. Paris 1921 vol. I pag. 363.

femeia paza și îngrijirea căminului domestic și sarcina de căpetenie, care este prima educație a copiilor. Făcând să intre astăzi femeile în viața publică, fără a ține seamă de această bifurcație de mai multe ori seculară, ar fi să înținem fără utilitate, elementul de tulburare în organizațiunea politică a societăților moderne, deja complicată prin alte probleme. Adevăratul progres ar consista nu în a strage pe femei spre viața politică, sau spre funcțiunile rezervate până acum bărbaților, ci în a le face mai ușoară și mai sigură căsătoria și ale scăpa de servitutea muncii manuale în afara menajului. — Soarta lor n'ar fi din cele mai rele". Neignorând diviziunea naturală a muncii între cele două sexe, recunoaștem și o parte a afirmațiunilor marelui autor. Inșă concepțiunea exprimată în rândurile de mai sus nu mai corespunde în întregime stării morale și economice a societății noastre.

Transformațiunile sociale, ce s'au operat în viața națiunilor în cursul secolului al XIX, dar mai ales în secolul nostru, au făcut dovada, că femeia este necesară și în alte țărâni ale vieții și nu numai în acela tradițional al ei. Un mare număr de femei a fost răpit căminului domestic și amestecat în lupta economică a națiunii. — În cursul marelui războiu am văzut femeia pretutindeni, în comerț, în industrie și în aproape toate serviciile publice. — S'a văzut că, bărbații piecați pe câmpul de războiu pentru a-și da supremul lor tribut, acel al sângelui, pot să fie perfect înlocuiți în viața națiunii cu femeile capabile de a munci și ele cu destule puteri, acolo unde până atunci numai bărbatul era socotit în stare a munci în mod productiv. Așa fiind se pune cu țările întrebarea: Pentru ce femeile nu se pun pe picior de egalitate cu bărbații în toate privințele? Pentru ce ele nu sunt admise la exercițiul drepturilor politice, fără rezervele neexplicabile ale legiuitorilor din unele țări.

Este adevărat că aproape în toate statele Europei, și în foarte multe de pe celelalte continente, cu excepția unor țări latine, s'a rezolvat această problemă în mod favorabil, înzestrându-se femeile cu o capacitate juridică egală cu a bărbaților și dându-li-se accesul la viața publică, prin acordarea drepturilor politice, adică *electoratul și eligibilitatea* în adunările deliberante.

Legiuitorul nostru Constituant dela 1923, a rezolvat în mod principiar această importantă chestiune, înscriind în aliniatul 2 al art. 6 din Constituția României întregite, posibilitatea pentru legiuitorul ordinar de a determina prin legi speciale condițiunile sub cari femeile pot avea exercițiul drepturilor politice. — Această dispozițiune constituțională conține însă numai un principiu, care nu are valoarea sa reală, decât din momentul aplicării lui printr'o legiferare concretă, ce se așteaptă a fi făcută de un parlament ordinar. Și așteptăm ca aceasta să se întâmple într'un viitor cât mai apropiat.

Constituantul prin Art. 6 al Constituției descuie

numai poarta, scoțând cheia din broască și asvărindu-o. Viltorul legiuitor ordinar, tot așa de conștient de chemarea sa, sub acest raport, are sarcina de a deschide larg această poartă descuiată, penfru ca prin ea să pătrundă valuri — valuri femeile în *cețavea politică*, în care sunt așteptate de o nouă concepțiune politică și de noul necesități sociale.

Numai în chipul acesta se va face din femeie o adevărată și perfectă colaboratoare a bărbatului. Numai astfel femeia va putea să-și îndeplinească cu destule rezultate rolul ei de perfecționatoare a societății, de îndulcitoare a manierelor, a limbajului; de înfrumusețatoare a lucrurilor mici, precum și a celor mari.

Oradea, 1926.

Cantilenă

de George Voevidea.

Prin frunzare de arin
plânge-a vântului vioară...
Moale văl de vise lin
ne 'nfășoară

Stele aprind comori în iaz...
Ne'nflorește 'n inimi raiul.
Ochiu-i — raze și extaz,
cântec — graiul.

Dor în suflet dulci fiori...
Lăcrimează-o doină 'n luncă.
Piruind, privighetori
perle-aruncă.

Coborînd printre arii,
ne sărută alba lună ---
și cu albe fiori de crin
ne 'ncunună.

Apus

de George A. Petre

Umbra peste văi s'așterne,
Turmele coboară 'n sal,
Aur cald prin raze cerne
Soarele însângerat.

Un plugar grăbit își strânge
Câteva uncife 'n car.
Fruntea și-o înmoaie 'n sânge
Trei copaci înspre hotar.

Moale, peste câmp îngână
Vântul șoapte de mister.
La răscruce, o fântână
Cumpăna și-o svârle 'n cer.

Câmp de sânge și de aur...
Un pândar a dat semnal:
Soarele, bătrânul faur,
A incendiat un deal...

LITERATURA ENGLEZĂ.

POVESTEA UNUI KARMA.¹⁾

de Lafkadio Hearn.

Soția lui daïmyô²⁾ murea, și ea știa. Nu părăsise nimeni de la începutul toamnei, din al zecelea Bunsei. Eu scum în a patra lună din al douăsprezecelea Bunsei, al anului 1829, după calendarul occidental. Și cireșii erau în floare. Ea văsa la cireșii din grădina și la bucuria primăverii. Se gândea la copiii săi. Dar se gândea, mai ales, la multele concubine ale soțului său și mai cu seamă la O-Yuki, în vârstă numai de nouăsprezece ani!

— Scumpa mea soție, îi zise daïmyô, tu ai suferit mult de trei ani în șir. Noi am făcut tot ce a fost în puterea noastră pentru a te vindeca; am stat de veghe noapte și zi, și chiar am postit pentru tine. Totuși, cu toate îngrijirile noastre duioase, și cu toată știința celor mai buni medici, se pare că sfârșitul vieții tale nu este prea departe. Noi vom fi desigur mai îndurerați decât tine, atunci când vei fi silită să părăsești ceea ce Budha cu dreptate a numit: „casa incendiată a vieții“. Voiu da ordine ca toate riturile religioase ce îți vor putea servi la reîntruparea ta să fie săvârșite, ori câte jertfe ar cere. Ne vom ruga, fără încetare, pentru tine, ca să ajungi cât mai repede în paradis și să te'nnați astfel în rândurile lui Budha.

Îi vorbea cu cea mai mare gingășie, mângâind o mereu. Atunci, cu ochii închiși, ea, îi răspunse cu un glas plâpând ca bâzâitul unei insecte:

— Sunt recunoscătoare, foarte recunoscătoare pentru cuvintele tale duioase... Da, este adevărat, precum spui, că de trei ani sunt mereu bolnavă, și am fost îngrijită cu toată dragostea posibilă... În adevăr, de ce m'ași abate din singurul drum adevărat, în momentul morții mele? Poate nu este de loc potrivit să gândești la lucruri lumești într-o astfel de clipă. Dar eu nu mai am decât o singură rugămintă să-ți fac, una singură! Cheamă la mine pe O-Yuki-San; tu știi că o iubesc ca pe o soră. Vreau să-ți vorbesc despre casa noastră.

O-Yuki-San se supuse la chemarea stăpânului său, și la un semn al lui, îngenunchie la patul muribundeii.

— Ah! iată Yuki! Sunt atât de mulțumită că te văd! Apropie-te puțin, spre-a mă auzi mai bine, căci nu pot vorbi prea tare... Yuki, eu voiu muri. Nădăjduesc, că tu vei fi în toate lucrurile, credincioasă scumpului nostru stăpân; vreau ca după moartea mea tu să-mi iei locul. Cred că el te va iubi întotdeauna, și chiar de sute de ori mai mult, cum niciodată nu m'a iubit pe mine, și în curând vei fi ridicată la un rang mai nobil și vei deveni soția sa respectată...

Și te rog să iubești întotdeauna pe scumpul nostru stăpân; nu permite niciodată unei alte femei să-ți fure dragostea lui. Iată tot ce voiam să-ți spun, scumpă Yuki. Cred că m'ai înțeles bine!

— Oh! scumpa mea doamnă, protestă Yuki, nu-mi spuneți, vă conjur, asemenea cuvinte cjudate. Știi foarte bine că eu sunt săracă și de umilă condițiune. Cum voiu îndrăzni vre-odată să năzuesc a deveni soția stăpânului nostru!

— Da! Da! repetă soția lui daïmyô, cu o voce răgușită. Dar nu este momentul pentru cuvinte de ceremonie. Să nu ne spunem decât adevărul! După moartea mea vei fi ridicată, negreșit, la o treaptă mai înaltă, și eu te asigur încă odată că doresc ca tu să devii soția stăpânului nostru. Da, Yuki, doresc aceasta mult mai mult, de cum ași dori să devin Budha...

Ah! am uitat aproape... Tu ai să faci ceva pentru mine Yuki. Știi că este în grădina nu cireș cu flori bătute, — un Yaizakura, adus acum doi ani, din muntele Yoshino. Pare că este nins cu flori, și eu atâta doream să-l văd înflorind! În puțin timp, voiu fi moartă, dar înainte de a muri trebuie neapărat să văd acest pom. Du-mă până în grădina, Yuki, să-l văd numai decât. — Da du-mă pe spatele tău, Yuki, — du mă pe spatele tău!

Făcând această rugămintă vocea ei devenise cristalină și puternică, ca și cum intensitatea dorinței sale i ar fi dat o vigoare nouă. Apoi, de-odată, izbucni în plâns.

Yuki rămăsese în genunchi, nemișcată, neștiind ce să facă. Dar stăpânul făcu un semn de învoire.

— Este ultima sa dorință în această lume, spuse el. Ea a iubit întotdeauna florile de cireș și eu știu că ardea de dorul să-l vadă înflorind pe acesta. Deci, scumpa mea Yuki, împlinește-i dorința.

Atunci Yuki oferă umerii săi soției lui daïmyô, precum o doică oferă spatele său, copilului ca să se poată agăța. Și îi spuse:

— Doamnă, eu sunt gata. Spuneți-mi în ce fel vă pot ajuta mai bine.

— Dar astfel, chiar așa, răspunse muribunda, ridicându-se printr-o sforțare aproape supraomenească și atârându-se de umerii lui Yuki.

Dar în momentul când se văzu în picioare, ea lunecă cu repeziciune mâinile-i slabe peste umeri, sub rochia tinerei fete, și, înhăfându-i sânii, izbucni într'un râs drăcesc.

— Am ceea ce vreau, strigă ea. Dorința mea pentru cireșii'n floare... e împlinită! N'a fost vorba

1) Spirit, rău sau bun. 2) Principe feudal.

de cireșul din grădină! Ah! am ceea ce doresc — ce bucurie!

Și rostind aceste cuvinte, ea recăzu peste tânara fată ingenunchiată și murli.

Servitorii încercară îndată să ridice corpul de pe umerii lui Yuki și să-l întindă pe pat. Dar, deși aceasta este straniu de spus, nu putură îndeplini această sarcină, ce părea atât de ușoară.

Măinile reci ale moartei se lipiseră, tainic, de sânii tinerei fete, și păreau chiar că se incrustaseră în carnea vie. Yuki își pierdu conștiința, de groază și de durere.

Medici au fost chemați. Dar ei n'au înțeles ce se petrecuse. Era cu neputință să se desprindă mâinile moartei de sânii viclimei sale, prin nici un mijloc obișnuit; ele se prinseseră așa de tare, că la cea mai mică sforțare de a le desface, sângele curgea. Nu numai că degetele țineau sânii; dar carnea de la palmele moartei, se contopise cu carnea sânilor tinerei fete.

În acel timp, chirurgical cel mai iscusit din Yedo era nu străin, — un olandez. Au hotărât să recurgă la el. După un examen minuțios, acesta declară că nu înțelegea nimic din acest ciudat caz; dar singurul mijloc de a procura o ușurare imediată lui Yuki, era de a se tăia mâinile cadavrului, fiind foarte periculoasă încercarea de a le deslipi de pe sânii. Urmandu-se sfatul medicului, se amputară mâinile din încheeturi.

Dar ele rămaseră agățate de sânii; și acolo, se înegriră și se uscară, ca mâinile unei persoane moartă de multă vreme.

Și totuși, aceasta nu era decât începutul grozăviei.

Uscate și fără o picătură de sânge, cum păreau, aceste mâini nu erau moarte.

Ele se frământau uneori, pe furiș, ca niște mari păianjeni cenușii. Și din acea zi în fiecare noapte, începând întotdeauna la „ora Boului”¹⁾, trăgeau și înțepau, torturând sânii lui Yuki...

Și durerea nu încetă decât la „ora Tigrului”²⁾.

Yuki își tăie părul și se călugări, cerșind din loc în loc. Ea făcu un „lhai” — o tăbliță mortuară — pe care puse să se scrie numele stăpânei sale. Și ducea această tăbliță în toate pelerinajile ei. În toate zilele, ingenunchind în fața lui „lhai”, implora cu umilință, iertarea moartei, îndeplinind întotdeauna un serviciu budhist, ca, în fine, gelosul spirit să-și găsească odihna.

Dar răutăciosul Karma, care a permis un asemenea chin, nu putea să se risipească atât de repede.

În fiecare noaptea la „ora Boului”, mâinile nu încetau de a o tortura.

¹⁾ ora 12 noaptea.

²⁾ ora 4 dimineața.

Și chinul continuă astfel, timp de seaptesprezece ani, după mărturiile unor persoane, cărora Yuki le povesti istoria sa, când se oprise pentru a petrece noaptea la un samurai dintr'un orașel îndepărtat.

Aceasta avu loc în al treilea an al erei lui Kokwa. Și din acel timp nu s'a mai auzit nici odată vorbindu-se de O Yuki S-n.

Trad. de Eugenia Biciolla.

Nocturnă

de Jean Moréas.

*Toc, toc, toc, — bate cue, bate 'n ritm grăbit,
Toc, toc, — tâmplarul celor ce-au murit.*

*„O, bun tâmplar, o, bun tâmplar,
Și 'n brad, și 'n nuc și în stejar,
Fă-mi mare un sicriu și greu
Să culc în el amorul meu“.*

*Toc, toc, toc, — bate cue, bate 'n ritm grăbit,
Toc, toc, — tâmplarul celor ce-au murit.*

*„Să fie 'n albe 'mbrăcăminți,
Ca ai săi dinți, ca ai săi dinți.
Și-albastre panglici pune-vei,
Ca ochii ei, ca ochii ei“.*

*Toc, toc, toc, — bate cue, bate 'n ritm grăbit,
Toc, toc, — tâmplarul celor ce au murit.*

*„Coleă, coleă, la râu, sub culmi,
Sub marii ulmi, sub marii ulmi,
La ora cucul când cântă
Un al' pe gât o sărută“.*

*Toc, toc, toc, — bate cue, bate 'n ritm grăbit,
Toc, toc, — tâmplarul celor ce-au murit.*

*„O, bun tâmplar, o, bun tâmplar
Și 'n brad, și 'n nuc, și în stejar,
Fă-mi mare un sicriu și greu
Să culc în el amorul meu“.*

Trad de I. I. Biciolla

Soare al Macedoniei

de Lilicea

E țara cerului albastru, e țara vântului șagalic și
[a luminei clare...

Totuși oamenii trăesc în besna întunericului!

Tu soare sfânt, strălucitor, de ce n'arunci o rază din
[lumina ta în sufletele oropsite ce-și bâjbâie
[norocul prin mocirla în care i-a aruncat soarta!..

Nu-i vezi cum se sfâșie?...

Nu-i vezi cum unii sîngeră de mânie și cum alții se
[sting fără speranțe?

Tu soare cald, îndurător, pătrunde cu lumina ta în
[creerul lor, în sufletul lor și luminează-le calea

E țara cerului albastru și a luminei clare...

Moartea mirelui

de Volbură Poiană.

Ținând în mână dreaptă un toiag
Pe cel mai mândru cal s'a ridicat
În scări de-argint, cu-argint la pălărie.
Aleasa inimii 'l'asteaptă 'n prag
În zi statornică de cununie.

Încălecați pe roibii cei mai buni
Cu mirele vre-o opt flăcăi din sat
Pornesc în chiote de bucurie
Cu furi împodobiți ca opt păuni.
Atâția ochi de mamă prind să plângă:
De astăzi înainte 'n satul lor
Va fi la horă unul mai puț n.
În plept, la fete, bate să se frângă,
Îndurerată inimă de chin
Căci el era cel mai cinstit odor
Din toți flăcăii satului, la joc.

Pân' la ieșirea satului s'au dus
În cinstea satului, mânând la pas.
Ăcolo descărcară opt pistoale
Odată toți. oprîți din drum pe loc
De-a tremurat pădurea până sus

Dar când plecară iar pe drum la vale,
Trei clopote au început să sune
Dela bi-ericuța lor din sat
Că le-au știut trei dealuri și trei văi

— Să știți că nu-i a bine, măi, flăcăi,
E ceasul rău, azi oamenii sunt răi.

Apoi frumosul mire și-a lăsat
De groază capu 'n piept de n'a mai scos
O vorbă el, din câte poate spune
Un mire la mireasa lui plecat

Ajunși trudîți nuntașii la mireasă
Nici unul nu s'a dat la poartă jos;
Găsiră poarta casei zăvorâtă:
Cel mai glumeț moșneag din sat păzea
Amenințându-i pe nuntași c'o bătă:
— Acela care vrăea să intre 'n casă
Întâi la mândra lui, el va intra
Sărind cu calul sprinten peste poartă.

Ca să nu-i fie calea lui deșartă,
Nici ca să-l rădă oamenii bătrâni
Cum este obiceiul la români,
S'a dat vre-o zece stânjeni înapoi
De unde năvăli ca la război
Să sară cu fugarul peste poartă.

Dar calul tânăr se răstogoli
Din săritura lui fulgerătoare.
Așa în ceas de'albă sărbătoare
Un mire-ales la draga lui muri

— Să știți că nu-i a bine, măi, flăcăi,
E ceasul rău, azi oamenii sunt răi.

„Universitatea Liberă E. Gojdu“

de T. Neș

„Universitatea Liberă E. Gojdu“ au zămislit o necesitățile de ordin profesional, social și general românesc.

Ideul de „învățător“, limpezit în conștiința corpului profesoral al liceului E. Gojdu, ne-a impus să devenim de fapt ceea ce trebuie să fie un dascăl: acumulator și radiator de cultură. Curentele culturale din orice vremuri și locuri ar isori, trebuie să se adune în rezervorul dascălului, de unde se vor revărsa asupra societății, rodnicind-o. — Profesorul trebuie să strălucească prin chemarea sa: lumina adunată s'o împrăștie, nuanșând-o și colorând-o cu apțiitudinile sale specifice.

În afară de idealul acesta, corpul profesoral a hotărât să se afirme cu demnitate în fața societății, superficială în aprecieri.

Cu durere trebuie să constatăm, că valorile culturale sunt devalvate prin valorile materiale. Ideea pălește și se întunecă în mormanul grijilor materiale ce împrejurează lumea. Chemarea dascălului este să sfărâme această concepție greșită, și să arate că cultura noroadelor nu poate fi reflexul vieții pur economice, cum nu poate fi sufletul reflexul vieții trupeșii. Profesorii liceului E. Gojdu au hotărât că prin manifestări culturale să reîntroneze credința în puterea idealurilor, să ridice valoarea muncii intelectuale și să impună societății respectarea corpului dascălesc.

„Universitatea Liberă E. Gojdu a zămislit-o și necesitățile de ordin social.

În orașul acesta eteroglot, în care indivizii se deosebesc între ei nu numai prin limbă și rasă, dar și prin instrucția și educația lor, s'a ivit necesitatea socială a nivelării cunoștințelor și armonizării simțirii. Se simția nevoia să ne întâlnim undeva, să lămurim câteva probleme, să cristalizăm în formule câteva aprecieri cari ne despărțiau foarte mult de oaltă. Părerile comune cari devin avuție obștească, sunt legăturile invizibile dintre indivizi și se manifestă în solidaritatea socială. Comunitatea ideilor provoacă o fuziune parțială de sentimente.

Suntem convinși, că conferințele profesorilor vor armoniza în parte sentimentele disonante și vor desăvârși opera de înfrățire socială.

Înființarea „Universității Libere E. Gojdu“ au reclamat-o și necesitățile de ordin general românesc.

Cultura se diferențiază conform substratului psiho-fizic al fiecărui popor. Cultura omenirii este o simfonie și nu o melodie. Fiecare popor are o cultură proprie — o melodie originală — care trebuie să se armonizeze, să se contrapunteze cu melodiile specifice ale celorlalte culturi.

Unitatea culturii unui popor — care totuși nu

este în contradicție cu diferențierea sa prin precipitații parțiale în indivizi — pretinde omogenitatea în esență în fond, și nu în formă a sufletului etnic, încorporat în frontierele politice ale unui neam.

Sufletul românesc trăește, astăzi marele proces al omogenizării.

Corpul profesoral cu o simțire românească, în construiță, a înțeles această necesitate vitală a culturii românești. — El captează vibrațiile fine, ce se desprind din sufletul geniului, românesc, le intensifică și prin infuziunea lor în societate, vor trezi rezonanțe. Propaganda culturală tinde la uniformizarea, în esență a sufletelor individuale, îndreptându-le spre aceleași idealuri.

În anul școlar trecut, profesorii au ținut dela 16 Februarie 1925 — data înființării, „Universității Libere E. Gojdu — până la 17 Maiu: 26 de conferințe, trăind chestiuni diferite.

Reproducem, ca titlu de document, data, titlul conferinței și numele conferențiarului.

23 Febr. „Izvoarele și epocele istoriei Românilor“ de prof. Gh. Sofronie.

25 Febr. „Introducere la studiul literaturii“ de prof. A. Mavrodin.

2 Martie, „Epoca constituției Principatelor“ de prof. Gh. Sofronie.

4 Martie, „Epoca lui Galileu-Newton“ de dir. T. Neș.

6 Martie, „Originea limbii române“ de prof. D. Ioanoviciu.

9 Martie, „Epoca lui Ștefan cel Mare“ de prof. Gh. Sofronie.

11 Martie, „Telegrafia și Telefonie fără fir“ de prof. I. Pogan.

13 Martie, „În zorii culturii române“ de prof. D. Ioanoviciu.

16 Martie, „Epoca și personalitatea lui Mihai Viteazul“ de prof. Gh. Sofronie.

18 Martie, „Psihologia personalității“ de dir. George Bota.

20 Martie, „Literatura istorică“ de A. Mavrodin.

23 Martie, „Influențele externe și reacțiunea națională în sec. XVII“ de prof. Gh. Sofronie

25 Martie, „Un capitol de istorie culturală. Coloniile Macedo-române“ de insp. Gh. Tulbure.

27 Martie, „Începuturile literaturii moderne. V. Cârlova“ de prof. A. Popa.

30 Martie, „Epoca Fanarioșilor“ de prof. Gh. Sofronie.

1 Aprilie, „Teoria relativității“ de dir. T. Neș.

3 Aprilie, „Epoca lui V. Alexandri“ de prof. Augustin Cosma.

6 Aprilie, „Epoca restaurației Domnilor pămaneni“ de prof. Gh. Sofronie.

8 Aprilie, „Din filozofia română“ de prof. Aurel Popa.

4 Mai, „Cetățile Basarabene de pe Nistru și Dunăre“ de G-ralul Sc. Panaitescu.

8 Mai, „Mihail Eminescu“ de prof. S. Anca.

11 Mai, „Creștinism și spiritism“ de prof. Dr. V. Lăzărescu.

13 Mai, „Știința fenomenelor nelipice“ de prof. V. Felea.

17 Mai, „Naționalism și internaționalism“ de prof. Gh. Sofronie.

„Universitatea Liberă E. Gojdu“ are înscris în programul său și alte scopuri, ca: organizare matineurilor școlare, ținerea unei serii de conferințe pedagogice, propaganda culturală la sate și în suburbiile orașului.

Despre această activitate vastă a profesorilor vom raporta în alt număr.

Fântâna

de Ioan Ciorănescu.

Tu te-ai oprit alături de fântână.

*Ca 'ntr'un vitralu scump de argint și aur
Par'că zărești, când razele se 'ngână,
Cum crește 'n fund trup negru de balaur.*

*Și te gândești la strania poveste
Care spunea că 'n orice an o fată
Era târâtă'n fund fără de veste
Spre-a nu se mai înfoarce niciodată.*

*Eu am venit încet ghicindu-ți gândul.
Nu-s Făt-Frumos, nici nu-s visat de tine,
Dar ai ghicit că ani întregi de-arândul
Te-a căutat acela care vine.*

*Și când ți-am strâns cu 'nfrigurare mâna,
Săgeți de raze ale bolții-albastre
Ucis-au, tulburând adânc fântâna,
Balaurul îndepărtării noastre.*

De clacă

În tren.

— De unde sunteți?

— Din Dej.

— Și cum vă chiamă? — Goldemberg

— Aha, Știu. Nu sunteți d-voastre unul scurt și gros!

Goldemberg e tocmai înalt și slab.

ARTISTICE.

N. Irimie.

de Iosif Pogan.

Trupul maestrului e obosit. Penelul magistral se odihnește, de când o boală trecătoare l-a ținut de pat pe stăpânul creator al atâtor tablouri pline de un avânt artistic desăvârșit.

Dar pe când lutul e rob în camera împodobită cu creațiunile inspirației, drumul imaginației e larg deschis pentru planuri, visuri mărețe, care plutesc în sufletul lui Irimie.

E un contrast emoționant în camera pictorului bolnav.

Pe de-o parte liniște, nemișcare, pe de alta toată splendoarea naturii adunată și concretizată în tablourile de pe pereți își înviorează puternic sufletul.

N. Irimie.

Mălinele, de care pictorul nu vrea să se despărtească, îi invoacă cu atâta tărie primăvara, că uși zilele acestea neobișnuit de pline de suflul rece al iernei încăpățănate din acest an.

Vara trecută îmbrăcată în peisagiul „Deva“ îi surâde cu culorile lui vii, armonioase, calde. Liniile mai hotărâte în desemn ca granița contrastului puternic ce ne arată părțile corpurilor luminate și neluminate de razele dogoritoare ale soarelui. Simți parcă plăcerea umbrelor, de care te vezi atras involuntar, când zărirea „Toamnei“ pe un alt tablou te reține de un popas prea lung.

Nu mai sunt linii remarcabile. E toamna târzie cu giulgiul ei de ceață. Fugi de umbrele reci, spălăcite și te chinule durerea copacilor, care fără podoba lor își întind brațele lor goale cerându-ți mila. Oglinda curată a Crișului, redă și mai melancolic și mai sincer odormirea naturii, încătușându-te într-o resemnare adâncă.

Adevăratele mărgăritare ale lucrării lui Irimie nu sunt însă acestea. Opera lui cea mai prețioasă e un număr mare de compoziții, schițe.

O muncă serioasă și continuă de 8—9 ani își desfășoară aci rodul ei valoros. Te crezi în biblioteca unui chirurg, când vezi atâtea cărți de anatomie cu rânduri subliniate, cu însemnări și desemnuri pe margini. Acest studiu teoretic serios îi stă în ajutor la exprimarea fidelă a focului sacru intern din care s'au născut aceste perle de artă. Așa poți înțelege numai pentruce figurile, nudurile lui sunt așa de vii în mișcările lor complexe.

E o revoluție întreagă, frigurile luptei ne cuprind la văzul celor mai multe compoziții. Temperamentul lui Irimie îi îngrădește drumul dela eternizarea scenelor pașnice. Cu o singură schiță scapă numai de farmecul luptei: „O procesiune religioasă“.

În studiul „Răsul“ tehnica desemnului este de neîntrecut Buzele, reflexul feței așa de greu de redat în puține linii apar aci cu o plasticitate rară.

„Bolșevismul“ dar mai ales „Sclavii“ unde greutatea imensă a corpurilor, energiilor omenesti, pusă într-o parte a tabloului, e contrabalansată de nori uriași cari, amenințător, vor să susțină echilibrul pe pământ, își atrag atențiunea, te captivează prin marile idei prinse așa de admirabil.

Încă câteva zile și trupul se va supune din nou aceluia geniu creator. Sănătate, maestre să te poți bucura din nou de lupta eternă pe pământ.

Tabloul de pe copertă e o schiță a lui Irimie.

Visuri de iarnă.

de Constantin Dobos.

Atât de'necet și-atât de lin, cad fulgii de zăpadă,
Cum numai blânzii, ochii tăi, privirea - o las să cadă.

În mantă albă s'a'mbrăcat câmpia și pădurea;
Incremenit privesc în zări, cu gândurile - alurea.

Căci nu știu cum mi-ai fost căzut deodată - așa de dragă.
Cum nu știu cum s'a fost zidit această lume'ntreagă,

Era pe - atunci, când orice pom, din mugure dă floare...
Păreau petalele pe jos, o mantă de ninsoare.

Într'un târziu, ai apărut, dând crengile'ntr'o parte...
Doar luna, martoră, privea nespuse de blând, departe.

Ce-am spus atunci, azi nu numai știu; ca'ntr'un pustiu
Drept oază'n suflet regăsesc: aducerile - aminte.

De-aceia noaptea, luna - aștept, să-ți tot vorbesc de tine,
Cum ție îți cântam de ea, stând strânsă lângă mine.

Iar stelele, cu cât îmi par mai mari și mai aproape
Cu-atât mai trist cat ochii și'n cer și'n fund de ape.

Oradea.

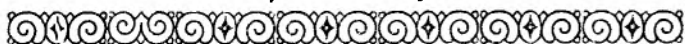
Frumusețea Păunului.

(Fabulă)

de George Bota.

Iu'to curte mal deunăzi s'adunase din cotețe
Neamu'ntreg al păsărimii la concurs de frumusețe:
Gâște, rațe, biblice, și găini din zece rase,
Toată floarea păsărimii la un loc se adunase.
S'au ales judecătorii, cei mai buni se înțelege,
Să proclame între păsări pe al frumuseții rege.
Pe un gard în fundul curții rânduiseră tribuna,
Iar pe jos aveau să treacă păsări una câte una;
Dar precum se'ntâmpl'adesea chiar în lumea omenească
Toți cătau să-și dea părerea și pe rege să-l ghidească
Neamul găștelor de-o parte, rațele vorbeau și ele,
Toate se credeau frumoase, păsări mari sau mititele.
Dar deasupra tuturor peste'ntreaga adunare
Un păun în curcubeu strălucea măreț la soare
Chiar cocoși cu pene lucii, porumbei cu cozi rotate
Nu'ndrăzneau în frumusețe cu păunul a se bate.
Toată lumea păsărească, mai aproape pân la unul
Socotea c'al frumuseții rege va fi chiar păunul.
Când trecu pela tribună își făcu din coadă roată
Mândru se umfla să-i vadă lumea frumusețea toată
Un judecător stuncea, chiar când vreau să-l facă rege:
— A păunului frumusețe cine ar putea s'o nege?
Însă frumusețea pare, la nimica nu-i ajută
Căci odată cu splendoarea, îi vezi partea cea urâtă.

Câți păuni în lumea noastră vecinic stau umflați în pene
Arătând din suflet colțuri întinate și obscene!..

De clacă

La cafenea

— S'a însurat prietenul nostru Brambura.
Nu m'am putut duce la nuntă dar i-am trimis
un serviciu de cafea de argint, pentru 12
persoane.

— Nici eu nu m'am putut duce dar i-am
trimis un serviciu de ceai pentru 24 persoane

— Eu eram la București în ziua aceea,
răspunse Moisi. De acolo însă i-am trimis un
clește de zahăr pentru... 250 de persoane.

Vaporul Luzitania, izbit de o mină, se scu-
funda. Morii plângea.

Sloim îl consolează:

— De ce plângi măi, că doar nu-i a-l tău.

Sloim vizitând pe Kaț îl găsește vărând
și scoțându-și degetul dintr'un pahar cu apă:

— Da ce faci Kaț?

— Medicul mi-a spus că trebuie să iau o
bae mâini așa că fac repetiție.

Goldștein, nou convertit la catolicism era
pe patul de moarte. Preotul i-a pus un Crist
de argint în mână.

În agonie, ridicând crucea, Goldștein lici-
tează:

— Două sute, dau două sute de lei.

CRONICI.

Teatrul românesc la Oradea.

De vre-o câțiva ani ziarele se ocupau cu chestiunea
înființării „Teatrului de Vest“. Nu cunoaștem bine amă-
nuntele acestei chestiuni, dar ceea ce știm, e că totul a
rămas în baltă. Acum nu mai vorbește nimeni despre
„Teatrul de Vest“, ceea ce înseamnă că ideea aceasta a
fost lăsată în părăsire, deși îl surâdeau frumoase posi-
bilități de realizare.

Astfel orașele dela granița de Vest au rămas fără
teatru românesc, în vreme ce în fiecare prosperează
câte un teatru maghiar, cercetat des și de către
români. În Oradea se începuse în toamna trecută o
acțiune pentru înființarea unei trupe permanente, care
să joace alternativ cu cea maghiară pe scena teatrului
orașenesc „Regina Maria“. Se și elaborase un proiect
destul de bun și realizabil cu modeste mijloace materiale,
dar și acesta a fost lăsat în părăsire.

Cu toate acestea, putem să spunem că Oradea s'a
bucurat în stagiunea actuală de o satisfăcătoare mișcare
teatrală românească, datorită trupelor venite din Capitală.
Cantitatea nu-i vorbă, a fost puțină, însă calitatea su-
perioară, Mai bine e mai puțin și mai bun.

La începutul stagiunii s'a jucat „Tebaida“ de Victor
Eftimiu, cu d-na Agepsina Macri-Eftimiu în rolul prin-
cipal, Piesa a înregistrat și în orașul nostru acelaș
succes ca pe scena Teatrului Național din București.

„Manechimul Sentimental“ de I. Minulescu, a avut
un succes deosebit la Oradea în interpretarea d-nei
Marioara Volculescu și d-lui Pop Marțian. Piesa fusese
reprezentată cu câteva săptămâni mai înainte și de trupa
maghiară în traducere ungurească. Traducătorul însă n'a
reușit să redea acel stil captivant al autorului, iar artiștii
n'au înțeles bine piesa, așa că succesul a lipsit.

Deasemenea orădenii au ascultat și „Meșterul
Manole“, ultima piesă a d-lui Eftimiu.

Tot la începutul stagiunii Orădenii au aplaudat pe
d-na Maria Filoti și I. Ciprian în „Bizanț“ de Mircea
Rădulescu și în „Iubire“.

„Faust“ în traducerea d-lui I. U. Soricu și „Barbierul
de Sevilla“ s'au jucat și la noi aproape cu acelaș fast ca
la București, cu d-l Bulfinschi, d-na Cleo Pan-Cernățlanu
și d. Tâlván în rolurile principale.

De o frumoasă primire a avut parte „Macbeth“,
interpretat de d-na . . . și d-nii Ciprian, Duțulescu, etc.

Măestrul Ion Livescu a venit în anul acesta pentru
prima oară în Oradea cu „Slutul“ de Lopez, în care
deține una dintre cele mai reușite creații.

Ultima piesă a fost „Comediana“ cu d-na Lucia
Sturza Bulandra și d-nii Tony Bulandra, Ion Manolescu
și A. Finți în rolurile principale.

Toate plesile de mai sus s'au jucat în capitală cu

mare succes. Turneele pornite dela centru, îndură oboşala, dar ne aduc lucruri de valoare cari ridică prestigiul artei româneşti în faţa minoritarilor. Publicul orădean, în modul acesta, se adapă la isvorul teatrului românesc de valoare. Aceasta e poate singura mângăere care ne poate consola lipsa unui teatru permanent.

Era să uit turneul lui Tănase care a făcut furori şi a adunat săli neobişnuit de ticsite. Dealtfel toate piesele au avut săli arhipline, ceea ce denotă că publicul românesc din Oradea doreşte teatrul. g. a. p.

CRONICA LITERARĂ

Povestiri în versuri de Ioan Ciorănescu

Literatura pentru copii la noi e abia în leagăn. Cine a văzut vitrinele librărilor din occident împodobite cu numeroase cărţi pentru copii, scrise cu o deosebită îngrijire şi dragoste şi de o tehnică impecabilă, e pătruns de mâhnire când îşi aruncă ochii într-o vitrină românească. Aci cartea copilului ori e inexistentă, ori dacă se află pe undeva, ea înseamnă o ruşine pentru editura românească.

Să nu mergem mai departe, ci să ne oprim la vecinii noştri, ungerii. La ei literatura pentru copii se bucură de o largă dezvoltare şi răspândire. Autorii numeroşi se străduiesc să se apropie de mintea şi fantazia copilului şi să pătrundă în inima lui. Dar atâtă nu e desul. Copilaria are mai multe vârste şi pe fiecare trebuie s'o recunoşti şi să-i satisfaci gustul şi nevoile educaţiei prin literatură. Deaceea şi găsim la străini cărţi scrise pentru diferite vârste şi înzestrate cu stilul şi tehnica potrivită.

Am vizitat în oraşul nostru un depozit al cărţilor maghiare ce se desfac în România. Am rămas uimit la bogăţia cărţilor pentru copii de diferite vârste. Mai mult de jumătate din depozit se află încărcat cu excelente cărţi pentru copii şi pentru tineret şi ele sunt căutate mai mult de cumpărători. Mai cu seamă în preajma marilor sărbători literatura pentru tineretul de toate vârstele se trece ca turla caldă.

La noi literatura pentru copii nu numai că se găseşte la primii paşi, dar nici nu se bucură de o căutare întinsă. Abia dacă pătrunde prin familiile păturii mai de sus dela oraşe, dar nici acolo nu produce rezultatele dorite, fiindcă, tipărită pe hârtie de împachetat şi neglijată din punct de vedere tehnic, cartea nu atrage pe copil. La copil ochiul joacă rolul prim şi ochiul nu poate fi încântat decât prin frumuseţe. Deaceea cartea trebuie să fie editată cât mai îngrijit.

Dintre editurile noastre, prima care a dat oarecare atenţie literaturii pentru copii, a fost „Cartea Românească” din Bucureşti. Ea a început prin a publica mai întâiu premii pentru cele mai bune lucrări pentru copii, lucru care a avut ecou printre unii scriitori. Având asigurată editura şi stimulaţi de premii, câteva pene româneşti s'au pus în serviciul copilului şi au prezentat lucrări bune, din cari editura a avut ce selecţiona.

Una dintre acestea este şi aceea a d lui *Ioan Ciorănescu*: *Poveşti pentru copii*, în versuri, premiată anul trecut de „Cartea Românească”.

Autorul este unul dintre poeţii de talent ai generaţiei noastre tinere. Volumul său pentru copii se prezintă într-o tehnică superioară, care ar face cinste oricărei edituri occidentale şi este tipărit pe hârtie

fină. Natural, prin cele de mai sus, nu vroiesc să cad valoarea în sine a volumului. Remarc în primul rând stilul îngrijit şi curat, în care sunt scrise poveştile d-lui Ciorănescu. Dânsul este poate primul scriitor care s'a străduit şi-a reuşit să dea un stil ales literaturii pentru copii la noi, ceea ce face ca cele nouă poveşti în versuri să fie citite cu plăcere şi gustate adânc nu numai de copii, ci de cititorii de orice vârstă şi grad intelectual.

„Peneş împărat”, povestea populară pe care mulţi am auzit-o din gura bunicilor noştri, capătă un nou farmec în corecta şi atractiva versificaţie a d-lui Ciorănescu. Dar mai ales „Fiica Lunei”, care încheie volumul, este o podoabă de poezie şi de realizare, care ar putea figura în orice volum de poeme.

Pe lângă subiectele împrumutate din poveştile noastre populare, mai găsim în acest volum şi câteva prelucrate după literaturile străine. Toate însă contribuiesc să dea o netăgăduită valoare volumului şi să-l prezinte ca pe o lucrare de frunte în literatura românească pentru copii. Imi pare rău că spaţiul acestei reviste nu-mi permite să citez pasagii din toate.

Volumul d-lui Ioan Ciorănescu nu trebuie să lipsească din nici o casă românească înzestrată cu copii. Poveştile sale în versuri pot fi un deliciu pentru vârstele fragede şi, în plus, contribuiesc fără îndoială la dezvoltarea gustului pentru literatura aleasă şi la creşterea simfului literar. Ar trebui să i-se dea preţutindeni concursul pentru a putea pătrunde larg în satele noastre, acolo unde copiii de ţărani cunosc poveştile numai din gura bunicilor lor. El ar trebui să pătrundă mai ales în pătura ţărănimii din Ardeal, unde literatura românească nu-i cunoscută de loc. Deaceea mă şi gândesc la marele serviciu pe care l-ar putea face în modul acesta învăţătorii şi preoţii noştri.

Linişti de schituri

Poeme de Radu Gyr.

Numele d-lui Radu Gyr a apărut numai de câţiva ani în literatura românească, dar în acest scurt timp a isbutit să ocupe un loc de vază în ochii cititorilor şi în cercurile literare.

Radu Gyr aduce o notă originală şi o sensibilitate vie, pe care o toarnă într'un ritm plăcut, chiar când versurile sale scapă de sub vechile cătuşe ale poeziei. Această libertate a versului său nu face lectura greoaie, ca la alţi poeţi, ci îi împrumută un farmec deosebit. Ritmul sufletesc răsare vioiu şi creşte. Inima poetului pune multă, foarte multă simţire în poezie. Simceritatea lui e atât de plăcută! În general poezia sa e îmbrăcată într'un văl de tristeţe, dar nedreprimantă.

Pe scurt, Radu Gyr e un talent, care ne dă prilejuri să-i acordăm o încredere optimistă pentru viitor. Volumul „Linişti de schituri” editat în toamna anului 1924 la Craiova, este un astfel de prilej. Pentru un debutant el este o frumoasă garanţie, iar pentru noi satisfacţia de a constata apariţia unui talent. Aci se cuprind bucăţile cu cari poetul a debutat în paginile diferitor reviste literare din ţară. Găsim în „Linişti de schituri” numeroase poezii ce denotă un talent matur, dar găsim şi altele cari nu s'au putut debarasa de unele stângăcii ale tinereţii. Şi stângăciile au ceva plăcut în ele, dar au singurul desavantaj că împiedică oarecum impunerea scriitorului.

Radu Gyr e un poet fecund. Graba însă îl face să lase oarecari neglijări pe alocuri. Bunăoară unele poezii pierd din valoare prin lărgirea lor. E o destrămare, provenită din cauza avântului său, din cauza inimei şi sufletului său, continuu agitate, cari în fiecă secundă au ceva de spus, Inghesuiala

simțurilor și gândurilor produce îngrămădeală de versuri, ceea ce poate fi defect pentru poezie. Spun aceasta cu gând bun, pentru ca poetul să se poată feri mai târziu. Nădăjduiesc că la al doilea volum — am informații că va apare în curând — nu voi mai avea ocazia a face această constatare.

Emin Asan.

REVISTE.

Gândirea. E nna din revistele mari, carlar putea mulțumi — ca tehnică — cea mai pretențioasă țară din Apus, iar ca articole pe cel mai pretențios intelectual.

No. 1 din anul al VI ne aduce un judicios articol al d-lui *Nichifor Crainic*, care analizează „Istoria Civilizației române moderne“ de E. Lovinescu din care combate spiritul care formează ghebul, acestei opere de valoare: legea imitației. *Tudor Arghezi* publică *Ulcica de Porțelan* și după poeziile d-lor *Lucian Blaga* și *Ion Bazdugan*, urmează minunata bucată a dl-ui *Gib. I. Mihădescu*.

Tudor Vianu publică *Icoana omului* în clasicism și romantism. Cronici bogate sunt iscălite de *Em Bucuți Pamfil*, *Șeicaru*, *Ștefan Nenitescu*, *Ion Darie*, *Cezar Petrescu*, *Alexandru Marcu*, *Ion Marin Sadoveanu* și *Eugen Titeanu*.

Indemnăm pe ceterorii noștri să aboneze această revistă.

Universul literar: D-l *Perpessicius* pe lângă cni tățile de scriitor — are, după câte vedem — și marea calitate a unui bun organizator. Dela venirea sa în fruntea acestei reviste putem spune că datează — pentru intelectuali — *Universul literar*. Și cu toate acestea e în al XLII an. Azi vedem grupați mai toți scriitorii de valoare ai țării la această revistă; dela paradoxalul *I. Minulescu* până la *Hortensia Popadat-Bengescu* și *Gh. Carduș* care în fiecare număr scutură praful uitării de pe trecut și ne redă pagini sugestive.

Din ultimul număr desprindem fabula d-lui *A. O. Teodoreanu* cetită la a 5-a zezătoare literară a societății scriitorilor:

FILANTROPIE :

Un biet măgar, al nu știu cui
Fugit dela stăpânul lui
Lihnit și slab, sd obit de jale,
Pe drum oftând umbra hai-hui
Când, iată că, pășind agale,
Cum merge el de obicei,
Un june bou îi iese'n cale
„Ce faci, măgarule?“

— „Ce vrei

Să fac, voinic între voinici?
Fîlînd'am vrut să scap de bici
Și de cărat în hală poame
Mă plimb (cum vezi) și mor de foame“.
Iar bou (bou), cuprius de milă,
I-a spus atuncea: „Urechilă,
„Eu colo'n grajd am fân destul
„Mănâncă până-i fi sătul
„Apoi așteaptă-mă; căci vin
„Cum isprăvesc aici o treabă
„Ș'atunci, om mai vorbi puțin“.
La grajd, mîncînd cu poftă mare,
Și când nu mai putu de fel
Strivi tot restul în picioare.
Și cum n'avea ce să mai facă
Intră'n amor cu vaca (vacă)
Trântind și ușa după el.

Boul a rămas tablou
Inșă măgarului nu-i pasă.

MORALA

Când știi prea bine că ești bou,
Să nu inviți măgari la masă.

Viața Literară : Traducătorul minunat al *Odisei* lui *Omer*, *G. Murnu*, a grupat în jurul acestei reviste un mănunchlu de scriitori cari, din zi, în zi cuceresc teren în domeniul literelor.

Ultimul număr (3) pe lângă articolul de fond despre „Tinerimea Artistică“ în care d-l *Murnu* ne arată origina acestei societății și rolul pe care l-a jucat în formarea gustului artistic la noi, găsim un interview cu d-l *Cincinat Pavelescu*. Iată ce părere are fiul epigramist despre literatura română.

„Mă întrebi cum văd eu literatura română față de cea străină: din ce în ce mai înfloritoare.

În sângele nostru avem în fermentație toate substanțele care va da o literatură demnă de atenția universală.

Am un cult pentru *M. Hail Sadoveanu* și *Brătescu-Voinești*, acești doi stâlpi ai poeziei românești. De asemenea îmi place *Rebreanu* prin vigoarea lui realistă și tinerii *Cezar Petrescu* și *Ionel Teodoreanu*, care se afirmă ca scriitori formați. În poezie, admir perfecția lapidară și cam rece a lui *Codreanu*, misticismul plin de adâncă filozofie a lui *D. Nanu* și clasicismul realizat definitiv a lui *Corneliu Moldoveanu*.

Pe *Goga*, pe lângă poet, îl consider cel mai mare polemist politic după *Eminescu*. Temperament combativ de înaltă rasă, poeziile lui sunt imbinarea unui lirism intens cu o ironie dureroasă.

Deasemenea îmi place *Topârceanu*, care are stil vioiu și multă imaginație “

Potretul și-l schițează în următoarele lui trei strofe:

PORTRETUL MEU

Nu sunt nici rău nu sunt nici blând,
Nu m'am tîrât, n'am pizmuît,
Am fost și sunt un biet smintit
Care visează chiar mergînd.

Eu nici-odată n'am muncit.
Noaptea nu dorm și ziua casc,
Poate aș fi vrut să nu mă nasc,
Dar nu mă plîng că n'am murit.

Și nu știu dac'am suferit,
N'am fost sărac, n'am fost bogat,
Am și iubit, am și uitat
Am și uitat am și iubit.

Adevărul Literar și Artistic: D-l *M. Sevastos*, reducînd poezia la una sau două bucăți de fiecare număr a *Introdu* în schimb interviewurile cu scriitorii. În numărul 274 din 7 Martie publică declarațiile d-lui *D. Pătrășcanu*. Autorul, „Candidatului fără noroc“ „Domnul Nae“ etc. răspunde la întrebarea Credeți că există o criză literară.

— Criză? N'aș putea spune numai decât că în timpul nostru avem o strălucită eflorescență literară — dar, mi se pare, că și ideea de criză trebuie respinsă. Suntem predispuși — prin firea lucrurilor, să vedem merite mari în trecut și să deprecîem totdeauna prezentul. Pricina trebuie căutată mai ales în relațiile zilnice care banalizează totul. În *Jurnalul* fraților *Goncourt* se vorbește și despre *Turghenieff*, care trăia la Paris în societatea lor. Inșă cum? Ca de un om mediocru. Iar despre încântătorul roman *Ape de Primavară*, ce apăruse tocmai atunci, cei doi frați sunt de părere că e o lucrare nereușită, cu toate că — spun ei — autorul credea altfel. *Balzac* era dușmănit de aproape toți scriitorii din Paris care erau foarte înclinați să-l tîgăduiască oricînd talentul.

Anul trecut am făcut cunoștință cu un domn din *Muscel*, cam de prin locurile pe unde a copilărit *Topârceanu*. Deși îl

cunoștea bine pe poet, nu prea era în curent cu rostul lui în literatură. Știa numai că scrie. Spunându-i că Topârceanu e un literat de rasă, a rămas foarte uimit: — „Cum se poate — se minuna el — doar îl cunosc foarte bine. Am cunoscut pe tatăl lui și pe mama lui, iar pe dânsul îl știu de când era numai atâta“. Și-mi arăta câteva palme dela pământ — „Are mare talent“ îi spun eu. — „Hm! Foarte ciudat.. Venea pe la noi și se juca cu frații mei. Dacă nu l'ași ști.. așa zice.. dar așa?“ Și i se părea într'adevăr curios ca Topârceanu să fie scriitor mare, fiind că în copilărie se jucase cu frații lui. Cam aceasta e psihologia tuturor contemporanilor — și, d'n pricina asta, aproape totdeauna e criză literară. Dar.. la urma urmei, mai știi, poate chiar este..

— *Despre publicul cetitor ce părere aveți?*

— A iată unde e criza! Astăzi mai ales avem desigur o criză de cetitori ce se accentuează cu greutatea tot mai mare ale viziilor. Față cu nevoile fizice care abia pot fi satisfăcute, cartea e abandonată. Totuș, și fără asta, numărul cetitorilor n'a fost nici odată mare la noi: gustul cetitului nu-i o trebuință decât pentru foarte puțini

La Lectura. Numărul din Februarie al revistei *La Lettura* din Milano, ediția lunară a marelui cotidian italian, „Il Corriere della Sera“, publică un articol foarte judicios de Angelo Pernice, cu titlul *La Romania Monumentale*. E prima dată, când această revistă aduce un articol despre noi românii.

D-l Pernice trece în revistă, cu ilustrații foarte reușite, monumentele în stil bizantin din secolii XIII—XVI ale României, făcând istoria evoluției în deosebi a artei bisericești, cu o înțuițe corectă.

Din articolul lui reținem ultima frază de-o sugestivitate rară:

„Poporul Român, în inima căruia soarele însușă pasiunea în suflet poezia și-i pune pe buze doinele. are o fantazie aprinsă și un gust de tot meridional pentru pitoresc, pentru armonia liniilor, pentru culorile aprinse. Este un popor capabil a-și exprima o artă națională vrednică să stea alături cu cea a națiunilor surori din apus, fără ca să-și renege tradițiunile proprii.“

NOTE.

Hafiz, după adevăratul său nume Khwaja Șamsuddin Mohammad, s'a născut la Șiraz. Data nașterii nu se cunoaște precis. A murit în anul hegirei 791, 1388 din era creștină.

Impreună cu Firdusi și Saadi, Hafiz reprezintă unul din cele trei nume glorioase ale poeziei persane.

A fost obiectul tuturor favorurilor, dar și tuturor disgrazițiilor din partea regilor Persiei

Gloria lui însă care strălucea cât timp a trăit, nu s'a stins și nici nu se va stinge.. Își doarme somnul de veacuri pe malul râului Bukuabad, unde, mormântul lui este loc de pelerinaj și de meditație al persanilor.

Din cele peste cinci sute de elegii (sau gazel în limba persană) am luat una la întâmplare și o publicăm în corpul revistei

Șezătorile Scriitorilor. S. S. R. a organizat anul acesta o serie de șezători literare în București. Succesul acestor manifestațiuni pur culturale ni-l închipuim. Să vezi în persoană, citindu-și cele mai bune bucăți din opera sa pe cutare favorizat al muzelor pentru care ai un cult, — și câți din cetitori și cetitoare nu-și zefilează pe autorii favoriți — să-i auzi glasul, să-i prinzi privirea în care se scaldă seninul unor lumi superloare, este o voluptate pe care provincia o invidiază Capitalei.

Din depărtare, am urmărit și urmărim aceste șezători și din cele spicuite de prin reviste și gazete, încercăm și noi senzațiile câtorva ore de desprindere de grijele mărunte ale zilei.

Jean Moréas din care publicăm în traducere „Nocturna“ s'a născut în anul 1856 la Atena și a murit la Paris în anul 1910. Numele său adevărat este Papadiamandopulos. Încă dela vârsta de 24 ani, după ce vizitase principalele orașe ale Europei s'a stabilit la Paris. Moréas a scris mai multe volume din cari remarcăm: „Les Stances“, „Les Syrtes“, „Les Cantilènes“, „Le Pèlerin passionné și Eriphy'e (versuri) și Le Thé chez Miranda și „Les Demoiselles Goubert“ romane în colaborare cu Paul Adam etc.

„Opera Română“ la Oradea: În serile de 17 și 18 Martie artiștii greviști fondatori ai Operei române din București au cântat în orașul nostru operele „Tosca“ și „Bărbierul din Sevilla“. Publicul a făcut o frumoasă manifestație de simpatie artiștilor cari, înfruntând oboseală, au venit să ne procure momente de adevărată artă. Au fost aplaudați în deosebi Gr. Magiari care a reperțat un adevărat succes în Figaro, dl Vrăbiescu, d-na Drăgulinescu Stinghe și D-na Roman. Baritonul Baziliu era răgușit.

Din lipsă de spațiu suntem nevoiți să amânăm pentru numărul viitor publicarea dării de seamă.

Cărți primite

— A apărut în editura „Cartea Românească“ și s'a pus în vânzare, *Casa cu nalbă*, roman de cunoscutul scriitor Eugeniu Speranția.

În numărul viitor vom reveni.

— D-l Gh. Tulbure, redactorul revistei „Cele trei crișuri pentru popor“ — una din reviste care și-au rostul — a dat la iveală un volumaș intitulat *Povestiri cu tâlc*. Îl recomandăm cetitorilor noștri.

REVISTE.

„Cele Trei Crișuri“ Anul VII. No. 2 din Februarie.

„Societatea de mâine“ anul III No. 11 din 14 Martie.

„Peninsula Balcanică“ literară No. 10—11 din Februarie Martie.

„Țara noastră“ anul VII No. 11 din 14 Martie.

Către cetitori Iubite cetitor, Cu sacrificii destul de grele, un grup de intelectuali dornici de a lupta pentru cultura românească, am reușit să scoatem aici, la granița de vest a Țării Românești, revista „Familia“. Ne facem o elementară datorie a trimite tuturor oamenilor de bine acest număr de probă.

Vă rugăm și pe Domnia-Voastră a urmări scrisul nostru și în caz că împărtășiți intențiunile noastre a ne trimite prin poștă abonamentul pe adresa administrației *Strada Take Ionescu No. 42*. -- Oradea.

TIPOGRAFIA ȘI LIBRĂRIA ROMĂNEASCĂ

SOCIETATE PE ACȚIUNI

ORADEA

TIPOGRAFIA ȘI LITOGRAFIA

**Str. Alea Romei No. 2.
Telefon No. 87**

Aranjată cu cel mai variat și modern material. Execută prompt și cu prețurile cele mai moderate: Ziare, Broșuri, Reviste, Afișe, Bilanțuri, Anunțuri, Invitări, Registre, Cărți de vizită și tot felul de lucrări în această branșă.

Librăria:

**Bul. R. Ferdinand No. 11.
Telefon No. 105**

Asortată cu tot felul de cărți didactice și rechizite școlare; reviste și cărți literare și de știință, românești și străine, furnizează cu prețuri de concurență: Hârtie, Creioane, Tocuri, Penițe și Materiale pentru Bănci și Birouri.

LEGĂTORIE DE CĂRȚI

Face orice lucrări în această branșă